

מסורת הש"ס

א (פסחוס מד, ג) ס"א הא מני רבנן, א פסחוס נדנ: שבועות כאל: (לעיל לד:), (שניריוני טו:), ס) מנחן שיק'לנ"ג, א) ז"ל-א"ל, א) י"א א"ל אביי, ח) י"א כרבנן,

הגהות הב"ח

א (א) גנ' שרה עננים במים וכו' אמה דן לכל איסורין: (ג) שם דלמא והוא דליכא כוית מיין לחודיה וכו' ומימא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א תוס' ד"ה (נעמוד הקודס) אלא לדידך וכו' והיה קשה לריי. מביטא והיה קשה לריי ממחין וינ' וקשה לדידיה כ"ל. א"מ: ב] א"ה אלא וכו' דמי לוי ר"ד וכו' ומקשה ומנין וכו' ז"ל: ג] ד"ה שרה עננים וכו' ומיחו לפי מנא דפרישותי. י"ב לעיל דף י' ע"ב ד"ה ומיח. א"מ: ד] ד"ה ויש בו וכו' לנרף מפת ומיין כחן הס"ד וא"כ מ"ה"ד דלמא:

מוסף רש"י

בגון דנפיש חולין. והא דלחזיב חיי מקופה דנפישו חולין, מביטמא בעלמא היא דקא מוטיב, ולטעם הכי סבירא ליה דהיכא דנפיש איסורא הוא דלמחריב היתר מנטרף לאיסור (דא"מ) בשסו). ליתן טעם בעיקר, לנשות מעשה של איסור עתידו ומשטו (פסחים טד:), ויש בהן, במים טעם יין, חייב. כמות מהן, והא לוא מטוס היתר מנטרף לאיסור הוה, אלא משום דליתעביד ליה כליה איסור, אכל היתר מנטרף לאיסור לא ילפינן מניה (סו), לכל איסורין שבתורה. סוהא טעמו של איסורין כממשו (סו), שאין איסורו איסור עולם. אלא כמה שפירש ואם סתם, שגלים יוס, ועננים יין מוהיין לו כהנאה, ויש היתר לאיסורו, אף מוך זמן על ידי הפרת חכם (סו), שאיסורין איסור עולם. זרע חטה ומלן הכל אסור לעולם (סו), והוא הדין לערלה בשותים. ק"ו זה אמה דן לערלה כמי דכריס, לאיסורו איסור הנאה ואין היתר לאיסורו בתוך שגם, מה שאין כן במור, ואיסור עולם ליכא למימר בה, דלחצר שלש מותרות (סו), ויש בו כדי לצרף כדית. בין פת יין, חייב. דהיתר מנטרף לאיסור באיסור מזה, דילפינן ליה ממשרת וכל משת (שבתות כא:), דאיכא כדית בעינא, וצירוף שדן למיתני משום דנכלע בתוך הפה, והאף משערין כוית יין, ממלא כלי מפה לפה ומביא יין וזומן למוכו והיין הוילא הוא כוית יין, וכן הוא בתוספתא דמור (פסחים טד:), ואכל כדית מפת ומיין חייב. ופליגי רבנן עליה דלית לוח היתר מנטרף לאיסור, ואילו פשט היין ככל הפה לא הוה פליגי רבנן עליה דהא אית לוח טעם כעיקר והתעביד ליה פה גופיה איסור ובהא מיהא פליגי עליה דטעמא דר"ע משום צירוף הוא ואי"ל לא נשרית כל הפה ביין מנטרף נמי היתר לאיסור לחיובא (סו), לר"ע כו' טעם כעיקר מנ"ל. היכא דליכא עיקר אלא טעם כגון שרה עננים במים (סו), מבשר בחלב. בשר שנתבשל בחלב ובבשר צעירים אלא שטעם החלב נבלע בו (סו), דחידוש הוא. כל איסורו מיהא הוא ודבר חידוש שאינו מלי ציטט בשאר איסורין, לא נמתיין מומרה דידיה אשאר איסורין, דכי היכי דשאר חידושין דידיה לא הוה בשאר איסורין, האי דטעם כעיקר נמי לא תגמר מניה (סו). מאי חידושיה מיהא איילמא היינו חידושיה דשני הדברים המתורמים הס ובסנתפגרו נאסרין, מה שאין כן בשאר דברים (סו). כלאים נמי, דומתין (סו), דאי תרו ליה. שורה בחלב כל היום, שרי. כלומר מותר לשמוכו בתוכו ואינו עובר עליו אפילו על אכילתו, דלא אסרה תורה אלא דרך בשול ואפילו יסב ביה טעמא ומיחו מדרבנן אסור (סו). ומבשיל ליה בשולי אסור. עובר על בשולו ועובר על אכילתו (סו).

בשלמא לדידי דאמינא. דכלל איסורין שבתורה נמי היתר מנטרף לאיסור הכא ליכא למימר הכי דמשום דנפישו חולין ואנן לא אמרינן דהיתר מנטרף לאיסור אלא היכא דנפישא מידי לאיסורא וקא משלים ליה היתרא. והא דפרכינן לעיל ממקפה ומדוכה אף על גב דנפישו חולין תכלין שאני הואיל ותכלין לטעמא וריחא הוא דענדי חשיבי

להו ולא בטלי והוי כמאן דנפישו א':

אלא לדידך כו' כי נפישו חולין מאי הוי. הא איכא למיחש דליכא כוית בכדי אכילת פרס דאורייתא: **הנה לתרומה בזמן הזה דרבנן**. דלא מיישינן ליה לכוית בכדי אכילת פרס: **דילמא ליתן טעם כעיקר הוא דאפא**. שאם שרה עננים במים ויש בו טעם יין היא חייב על הטעם כמו על עיקר הפרי של ענבים. ומקמי דמסיים אביי למילתיה מקדים ליה הש"ס לפרוכי: **ולאבי מעיקרא קשיא ליה מאי דקאמר רב דימי**. דבמור בלחוד הוא דלמרי דהיתר מנטרף לאיסור וקא מוטיב ליה אביי דבשאר איסורין שבתורה נמי אמרינן הכי והדר אמר ליה דהכא לוא להיתר מנטרף לאיסור הוא דלמא אלא ליתן טעם כעיקר: **בשר דשני ליה**. רב דימי דבשאר איסורין אלא בציסור היתר מנטרף לאיסור אלא אביי דילמא אפילו לגבי מור לא אחא אלא כדי ליתן טעם כעיקר שאם שרה עננים במים כו': **ומה מור שאין איסורו איסור עולם**. צ"ש היתר לאיסורו לאחר שלשים: **ואין איסורו איסור הנאה**. שמעדינן למור צינן: **ויש איסור לאיסורו**. צ"שעין שנאסר לו עכשיו הותר ד' לאחר ל': **הא שאין איסורו איסור עולם**. אלא עד ל'. וייינו ים היתר לאיסורו אלא שאין איסורו איסור עולם מייירי בגופו ויש היתר לאיסורו שדן זה שאסור לו עכשיו מותר לו לאחר זמן: **כלאי עולם**. שעורה ומלרן שאיסורין איסור עולם. וואיסור הנאה דכתיב (דברים כב) פן תקדש ואמרינן (חולין דף קטו.) פן תוקד אש: **וה"ם לערלה בשמים**. שאיסורו איסור הנאה ואין היתר לאיסורו אכל אין לומר בה דלאיסורו איסור עולם שהרי לאחר ג' שנים הותרה: **אמר ליה הסוה מדרבנן**. אין ה"נ דמשרת לו אמה ליתן טעם כעיקר ואליבא דרבנן **יורבי** אבהו כי קאמר אליבא דרבי עקיבא דאמר היתר מנטרף: **ודילמא**. מיין לחודיה הוא דקא צעי דליהוי ביה מוצלע בפת

כוית: וכו' סימא אי איכא כוים מיין מאי למימרא. פשיטא דמייחייב: **לאפוקי מדס"ק**. דאמר אינו חייב עד שיטעה רביעית יין אחא ר' עקיבא: **אלא ר' עקיבא דברייתא דניחא כו':** א' **[מגיעולי עובדי כוכבים]**. דלמרה תורה ככלי מדין **[נבמדנן לא]** כל דבר אשר יבא בשא וגו' ואמאי והא ליכא בזה אלא טעם איסור שנבשל בזה אלא למימרא דאיסור דנותן טעם כעיקר: **דהא כל הסוה כולה נותן טעם לפגם מוסר**. דגמרי' לה מנבילה דאמר מר (ע"ז דף סו:) הראויה לגר קרויה נבילה ושאינה ראויה לגר אינה קרויה נבילה ומותרת דכל דנותן טעם לפגם מותר: ולרבי

לית ליה ויש לומר דודאי אי לא דשמעינן מקרא אחרינא טעם כעיקר לא הוה מוקי משרת להיתר מנטרף לאיסור כוית אלא שאינו צעין אלא טעמו משום הכי צעי מאיזה קרא נפקא ליה:

שלישה מינין פרק ששי נזיר

לז.

א'והיה קשה לר"י נמי דהיתר מנטרף לאיסור כשאמינ' מינו שיש להן לחכמים להחמיר³ ואומר הרמ"ר דלא דמי דחיוב כוית בכדי אכילת פרס שיד קצת גם מין צמינו כיון שהוא אוכל קצת מן האיסור דאם היה ניכר היה חייב עליו מן התורה כיון דכוית בכדי אכילת פרס דאורייתא אכל היתר מנטרף לאיסור לא שיד לעולם דנפישו חולין שאפילו אם היה ניכר לא היה חייב מן התורה: **א"ל** הנח לתרומה בזמן הזה דרבנן. א' **[אלא]** ממאי דהאי משרת להיתר מנטרף לאיסור דילמא ליתן טעם כעיקר **[אכלן הש"ס הפסיק להקשות:]** ולאבי מעיקרא קשה ליה האי דרז דימי ואומיב ליה כל הנך מביטמא. כלומר דאפילו בשאר איסורי צעינן למימר דהיתר מנטרף לאיסור: **[והדר]** אמר ליה ליתן טעם כעיקר. כלומר ועמה ר"ל דבשום מקום לא נאמר דהיתר מנטרף לאיסור ומשני לבתר דשני ליה ב' **[ומיימין]** ליה רב דימי ראיתיו **[אח]** הודה לו ומקשה לו **[מנחן]** ליה⁴ מנין לרב דימי לשום מנא דלמי משרת להיתר מנטרף לאיסור דילמא ליתן טעם כעיקר: **שרה ענבים כו'.** כאן אין כתובה בספרים דמניא אלא נראה שכל זה מדברי אביי שלא היה יודע הכרייתא כיון דקא מתמה לעיל וכוית בכדי אכילת פרס דאורייתא משמע דלדידיה הוי כוית בכדי אכילת פרס דרבנן וכ"ש טעם כעיקר דרבנן ומיחו לפי מאי דפרישת ג' **ניחא: שאין איסורו איסור עולם**. דסתם מורות ל' יוס: ואין איסורו איסור הנאה. דמתיא (עירובין דף טו:) מעדינן למור ציין: **ויש היתר לאיסורו**. שכול לשאול לחכם אפילו צימי מור: כלאי הכרס (כו') שאיסורן איסור עולם ואיסורן איסור הנאה. דכתיב פן תקדש המלאה הורע ודרישנין פן מוקד אש: **והוא** הדין ד**ערה** בשתיים. פ"ה הקוטרסם שאיסורו איסור הנאה ואין היתר לאיסורו מוך שלש של ערלה לא יותרו לעולם וי"ל⁵ דודאי איסורו איסור עולם אכל יש היתר לאיסורו כמו בשנה הרביעית דלחליה והדר אכליה שיש לו תקנה לפירות ע"י פדיון כמעשר שני שאע"פ שבזו מכרס⁶ ערלה וה"ר יוס טוב צן הרב ר' יהודה פירש שיש היתר לאיסורו שמותר לגרוס איסורו כגון לנטוע אילן אף אם יהיה ערלה משא"כ בכלאי הכרס וכן מותר לאדם לידור צמיר: **הוא דאמר בר' עקיבא**. דלית ליה היתר מנטרף לאיסור למור

ממשרת וההיא דדריש ממשרת ליתן טעם כעיקר רבנן היא: **ויש בו כדי לצרף כוית חייב**. היה צבור הפירוש לנרף מפת ומיין: ד'דילמא מיין לחודיה. ודוקא שיש בו כוית יין בלוע בתוך הפה ורבי צירוף לאוספו יחד לפי שהוא בלוע: **וכי תימא מאי דמימרא**. פירוש דאי טעם כעיקר אחא לשמעיעין בשאר איסור נמי: **לאפוקי מת"ק דאמר עד שישתה רביעית יין**. ור' עקיבא אשמעינ' במור לומר דחייב צכוית: **א"ל ר"ע דברייתא**. דמפרש בה בדהיא מפת ומיין מעמה גם צמתי' פ"ה הכי: **מעים כעיקר מגדליה**. ואם תאמר ודילמא לאיסור משרת לא הוה מוקי משרת להיתר מנטרף לאיסור דטפי הוה מסתבר מקרא אחרינא טעם כעיקר הוה מוקי למשרת לטעם כעיקר ולא להיתר שאין בו טעם איסור שיצטרף עם האיסור: מגיעולי

לאיסור לא לפי' מניה. שאין אסורו איסור עולם אלא כמו שפירש ואם סתם ל' יום ויין וענבים מותרים לו בהנאה דתנן מערבין לבזיר ביין. ויש היתר לאיסורן אפי' תוך זמנו ע"י התרת חכם. כלאים כלאי הכרם. אם זרע חטה ושעורה וחרצון אסורים בהנאה לעולם. וה"ה בערלה בשתיים. בבי דריכס דאיסורו איסור הנאה ואין היתר לאיסורו בתוך ג' שנים ואיסור עולם ליכא למימר בה דלאחר ג' מותרת. רבי אבהו דאמר כר' עקיבא דשמעי' דהיתר מצטרף לאיסור. ודלמא מיין לחודיה דוקא בשיש כוית בלוע בתוך הפה וצירוף שידן למתני ביה משום דנבלע בתוך הפה אם יש בו כדי לצרף מפת ומיין חייב. אלמא שמעי' ליה צורף בהדיא ורבנן פליגי עליה דלית להו היתר מצטרף לאיסור. דאילו פשט טעם היין בכל הפת לא הוו פליגי עליה רבנן דהא אית להו טעם כעיקר: מנא ליה הויא דליכא כוית עיקר אלא טעם דמסתבר דלא לאר דשמעי' ליה מקרא אחרינא טעם כעיקר הוה מוקי למשרת לטעם כעיקר ולא להיתר שאין בו טעם איסור שיצטרף עם האיסור: מגיעולי

א' נראה דל"ל היתר מנטרף לאיסור כגון דנפישו חולין דהיתר מנטרף לאיסור אינו אלא וכו' (ב) אולי צ"ל והדר אמר דלאו להיתר מנטרף לאיסור הוא דלמא אלא מוקמינן וכו': ג) אלא דל"ל והקשה לו דמנין לו דלשום מנא דלמי משרת להיתר וכו':

עין משפט גר מצוה

יד א מיי פ"א מהלכות תרומות הל' כו ופי"ג שם הל' יד ונפ"כ מאיסור"ב הל' ג] סמג עשין קלג טוש"ע י"ד סימן שלא

סעיף ב:
ט ב מיי פ"ה מהלכות תרומת הלכה ד:

בז ג מיי שם הלכה ה:
ז ד מיי פ"ט מהלכות מאכלות אסורות הל' א סמג לאהין קמ קמא טוש"ע י"ד סי' פו סעיף ב:

יה ה מיי שם פ"י הל' ז סמג לאהין קמה טוש"ע י"ד סי' רלו סעיף א סו' ולו סעיף ב:
יב ו מיי שם פ"ט הלכה ז סמג לאהין קמא טוש"ע י"ד סי' אל סעיף ד:

נוסחת הריב"ן

א] דנפיש מידי דלאיסורא:
ב] לפי שם: ג] שדן זה שאסור לו כו': ד] הותר לו: ה] צדיי כתוב כאן גליון שאין: ו] (היינו"ס כי בגופו) למתא כבי": ז] ואיסורן איסור הנאה: ח] וכו' קאמר ר' אבהו דכי אחא ליה משרת להיתר מנטרף לאיסור אלביא דר"ע כו':

הגהות התוספות
1. צ"ל והיה קשה לריי דלדידיה כו'.
2. צ"ל בשאלי.
3. צ"ל להחמיר במין צמיתו.
4. צ"ל כדי להקשות.
5. מביטא מנא ליה ממחין.
6. צ"ל דמנן.
7. (קידושין טו:).
8. דכריסס חסריס וכנ"ל אכל אין איסורו איסור עולם שלאחר ג' הוא מותר. ולא נראה לר"ת דמ"מ פרי של ערלה לא הותר לעולם וי"ל דודאי כו'.
9. צ"ל מכה.

פ"ה הרא"ש

בשלמא לדידי דאמינא היתר מצטרף לאיסורא אלא ברובן אסור או בשניהם שרין: הנח לתרומ' בזמן הזה דרבנן. ואפי' בהואית דגן הליכך תלינן לקולא: דלמא ליתן טעם כעיקר. ליתן טעמו של איסור כעיקר ממשו כדמפורש ואילו. שהה פחו ביין ויש בו טעם יין אלא שהתלמוד הפסיק באמצע דבריו והקשה לו דאביי מעיקרא הוה קשיא ליה אחא דקאמר רב דימי דמשרת אחי להיתר מצטרף לאיסור דדוקא במור אבל שאר אסורים שבתורה לא גמרי' במור ומוטיב לה הלין תיובתא ובעי לאוכוחי דבשאר אסורי' נמי היתר מצטרף לאיסור. ודלמא מיין לחודיה דוקא בשיש כוית בלוע בתוך הפה אם יש בו כדי לצרף מפת ומיין חייב. אלמא שמעי' ליה צורף בהדיא ורבנן פליגי עליה דלית להו היתר מצטרף לאיסור. דאילו פשט טעם היין בכל הפת לא הוו פליגי עליה רבנן דהא אית להו טעם כעיקר: מנא ליה הויא דליכא כוית עיקר אלא טעם דמסתבר דלא לאר דשמעי' ליה מקרא אחרינא טעם כעיקר הוה מוקי למשרת לטעם כעיקר ולא להיתר שאין בו טעם איסור שיצטרף עם האיסור: משום היתר מצטרף